

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 7 maj 2026

Mål nr
B 1864-25

PARTER

Klagande

S.B.

Ombud och offentlig försvarare: Advokat E.S.

Motpart

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Utvisning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Göta hovrätts dom 2025-02-07 i mål B 3811-24

DOMSLUT

Högsta domstolen ändrar hovrättens domslut på det sättet att beslutet om utvisning upphävs. I övriga delar står hovrättens domslut fast.

E.S. ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av S.B. i Högsta domstolen med 77 985 kr. Av beloppet avser 47 479 kr arbete, 10 409 kr tidsspillan, 4 500 kr utlägg och 15 597 kr mervärdesskatt. Staten ska vara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

S.B. har yrkat att åtalet och skadeståndsyrkandet ska ogillas och under alla förhållanden att påföljden och skadeståndet ska sättas ned. Han har när det gäller utvisning i första hand yrkat att utvisningsbeslutet ska upphävas och i andra hand att återreseförbudets längd ska sättas ned.

Riksåklagaren har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Högsta domstolen har meddelat det prövningstillstånd som framgår av punkten 4.

DOMSKÄL**Bakgrund**

1. S.B. är 34 år. Han är medborgare i Irak och är född och uppvuxen i Sverige. Han har permanent uppehållstillstånd sedan kort tid efter födseln.
2. Tingsrätten dömde S.B. för försök till mord till fängelse i fjorton år och utvisade honom med återreseförbud utan tidsbegränsning.

3. Hovrätten har bestämt påföljden till fängelse i tolv år. Även hovrätten har ansett att S.B. ska utvisas ur Sverige och förbjudas att återvända hit.

4. Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i frågan om utvisning.

Frågan i Högsta domstolen

5. Huvudfrågan i målet är om det – med hänsyn till S.B.s anknytning till Sverige – är proportionerligt att utvisa honom på grund av det brott han har dömts för.

Utvisning på grund av brott

6. I rättsfallen ”Utvisning och anknytning I” och ”Utvisning och anknytning II” NJA 2025 s. 343 I och II redogör Högsta domstolen för de grundläggande förutsättningarna för utvisning, vad som gäller i fråga om utlänningar som kom till Sverige som unga samt vad som gäller i fråga om avvägningen mellan brottsligheten och anknytningen till Sverige (se p. 9–31 i avgörandena).

7. Sammanfattningsvis ska frågan om utvisning avgöras utifrån en helhetsbedömning där skälen för utvisning vägs mot utlänningens anknytning till Sverige. Det krävs att skälen för utvisning överväger och att en utvisning är proportionerlig med hänsyn till den brottslighet utlänningen döms för, hans eller hennes eventuella återfall i brott och risken för framtida återfall.

Särskilt om utlänningens anknytning till Sverige och etablering här

8. Inom ramen för hänsynstagandet till utlänningens anknytning till Sverige ska särskilt beaktas i vilken utsträckning som utlänningen har

etablerat sig i det svenska samhället samt utlänningens familjeförhållanden här (se 8 a kap. 2 § utlänningslagen, 2005:716).

9. Den avvägning som ska göras är avsedd att åstadkomma en rimlig proportion mellan brottsligheten och de konsekvenser en utvisning får för den enskilde. Ju starkare skälen för utvisning är desto starkare måste anknytningen vara för att utvisning inte ska ske. När det gäller skälen för utvisning är det brottslighetens straffvärde och karaktär som har betydelse, liksom risken för återfall. Det innebär bland annat att ju högre straffvärdet är desto starkare måste anknytningen vara för att utvisning inte ska ske. (Se ”Utvisning och anknytning I” p. 21 och 22.)

10. Vid bedömningen av om utlänningen har etablerat sig i det svenska samhället och därmed av anknytningen till Sverige ska bland annat beaktas arbetsförhållanden, inklusive skolgång och andra studier, samt boendeförhållanden. Vidare ska det tillmätas betydelse i vilken mån utlänningen behärskar svenska språket samt hur utlänningen har inrättat sig i samhället i övrigt. Vissa brottstyper kan i sig tyda på bristande anpassning till svenska normer och förhållanden, såsom hedersrelaterade brott. Den som ägnar sig åt upprepade kriminalitet eller annars lever utanför det reguljära samhället bör betraktas som svagt etablerad. Det får anses vara fallet särskilt vid brottslighet inom ramen för kriminella nätverk. (Se ”Utvisning och anknytning I” p. 23.)

11. Enbart det förhållandet att utlänningen döms för ett allvarligt brott kan dock inte leda till slutsatsen att utlänningen ska betraktas som svagt etablerad i det svenska samhället.

12. Beträffande den som har bott i Sverige sedan födseln eller mycket låg ålder krävs det mycket tungt vägande skäl för att en utvisning ska komma i fråga. Utgångspunkten är att en sådan person har en stark

anknytning till Sverige men de faktiska band som finns är avgörande. När det bedöms vilken vikt som ska tillmätas det brott som begåtts utgör de kvalificerade förutsättningar som anges i 8 a kap. 5 § minimikrav. Vid avvägningen enligt 2 § krävs det att skälen för att utvisa personen är avsevärt starkare än minimikraven för att utvisning ska kunna ske. (Se ”Utvisning och anknytning I” p. 24 och 25.)

13. För bedömningen av i vilken utsträckning en utlänning har etablerat sig i det svenska samhället – och därmed anknytningen hit – kan det ha betydelse på vilken grund utlänningen vistas i landet och om han eller hon befinner sig här lagligt. Ett permanent uppehållstillstånd talar för en fastare etablering och därmed en starkare anknytning än ett tillfälligt uppehållstillstånd. Enligt förarbetena ska hänsyn också tas till utlänningens kvarvarande band till hemlandet vid bedömningen av etableringen i Sverige. (Se ”Utvisning och anknytning I” p. 26.)

14. Bedömningen ska inte bygga på enskildheter utan göras utifrån en sammanvägning av alla faktorer som är hänförliga till utlänningens levnadsomständigheter (se ”Utvisning och anknytning I” p. 27).

15. Levnadsomständigheterna kan förändras över tid på ett sådant sätt att en utlänning som vuxit upp och inrättat sig i Sverige ändå, i ett senare skede, måste anses ha en svag etablering här. För att det ska anses vara så bör dock krävas att det är fråga om en väsentlig förändring som exempelvis tydligt visar på en kriminell livsstil.

16. Att en utlänning exempelvis under perioder har saknat arbete eller på grund av ekonomiska eller andra svårigheter har saknat egen bostad innebär inte i sig att en tidigare etablering och anknytning ska anses ha försvagats på ett sätt som ska ges avgörande betydelse vid bedömningen enligt 2 §.

17. När det gäller familjeband ska domstolen beakta om utlänningen har barn i Sverige, hur relationerna ser ut i det enskilda fallet och hur de skulle påverkas om han eller hon utvisades. Även övriga familjeförhållanden ska beaktas. Med familj avses främst make eller sambo eller, om utlänningen är underårig, hans eller hennes föräldrar, men även andra familjerelationer kan beaktas. (Se ”Utvisning och anknytning I” p. 28.)

Bedömningen i detta fall

18. Enligt hovrättens dom, som i den delen har fått laga kraft, har S.B. dömts för försök till mord till fängelse i tolv år.

19. Eftersom S.B. är född i Sverige och alltså kom hit innan han fyllt 15 år samt har vistats här i hela sitt liv kan han utvisas endast om någon av de kvalificerade förutsättningarna i 8 a kap. 5 § utlänningslagen är uppfyllda. S.B. har gjort sig skyldig till brottslighet som har ett straffvärde som motsvarar fängelse i mer än två år. Förutsättningen i 5 § 1 är därmed uppfylld.

20. Det brott som S.B. dömts för är mycket allvarligt. Enligt vad som ansetts utrett utfördes mordförsöket med avsiktssuppsåt. Faran för brottets fullbordan var mycket stor och S.B. hade gjort det som krävts för att brottet skulle fullbordas. Straffvärdet är högt. Skälen för utvisning är med hänsyn till dessa förhållanden mycket starka. Vid bedömningen bör dock också beaktas att det rörde sig om ett kort och impulsstyrt händelseförlopp. Målsäganden och ytterligare en person har kommit till platsen för att på något sätt konfrontera S.B., som inledningsvis verkar ha försökt undvika dem. Det har alltså inte rört sig om ett planerat brott.

21. S.B. har tidigare dömts för brottslighet av annat slag än den nu aktuella, bland annat narkotikabrott, misshandel och hot mot tjänsteman. Mot den bakgrunden måste det anses finnas en viss risk för fortsatt brottslighet av sådant slag. Det finns emellertid inte underlag för att anta att det finns risk för att S.B. ska återfalla i brott av samma allvarliga slag som det han nu har dömts för.

22. Mot det nu sagda ska ställas den anknytning som S.B. har till Sverige. Han är född och uppvuxen här och har sedan kort tid efter födseln permanent uppehållstillstånd. Han är i dag 34 år. Han har sina föräldrar och syskon och sin övriga släkt i Sverige. Han talar svenska och har genomfört grundskole- och gymnasieutbildning här. Vidare ska beaktas att han under längre perioder har haft arbete och ordnat boende. Han har haft en längre relation med en flickvän, ett förhållande som enligt hans egen uppgift har återupptagits. Detta är omständigheter som innebär en stark anknytning till Sverige och därmed med betydande styrka talar emot utvisning.

23. Det framgår vidare av utredningen att han tidvis har saknat arbete och egen bostad, och då tillfälligt bott hos sin mamma, samt att han under en tid har brukat hasch och, som angetts ovan, gjort sig skyldig till viss brottslighet. Av utredningen framgår samtidigt att han både under skolorn och därefter i huvudsak levt under relativt ordnade förhållanden. Utvecklingen kan visserligen sägas ha varit i någon mån negativ, men inte i sådan grad att han nu kan anses leva utanför det reguljära samhället eller annars vara svagt etablerad här.

24. S.B. har aldrig besökt Irak och talar inte språket där. Han har inte någon familj eller annan släkt i Irak. Utöver sitt medborgarskap saknar han således band till landet.

25. Det finns alltså starka skäl som talar både för och emot en utvisning. Vid den avvägning som ska göras enligt 8 a kap. 2 § är emellertid

omständigheterna – särskilt S.B.s starka anknytning till Sverige –
sammantaget sådana att det inte är proportionerligt att utvisa honom, trots
att han begått ett mycket allvarligt brott.

26. Hovrättens domslut ska ändras i enlighet med detta.

I avgörandet har deltagit justitieråden Anders Eka, Agneta Bäcklund,
Cecilia Renfors, Anders Perklev och Erik Sjöman (referent).
Föredragande har varit justitiesekreteraren Erika Hed.